

LESSEN UIT KENNISMANAGEMENT: EEN ANALYSE VAN GOEDE PRAKTIJKEN VOOR SUCCESSLEUTELS VOOR GEDEGEN TAALVAARDIGHEIDSPRAKTIJKEN

Pieterjan Bonne en Lisa De Clercq

Deze tekst geeft een overzicht van het proces en de resultaten van het project *Lessen uit kennismanagement. Een meta-analyse van goede praktijken voor successleutels voor een gedegen taalbeleid*. De tekst begint met een overzicht van de uitgevoerde activiteiten, gevolgd door de effectieve successleutels (of aanbevelingen) en eindigt met suggesties voor verder onderzoek.

Voorliggend project is een vervolg op het project *Ondersteuning kennismanagement taalbeleid* waarvan het doel was om acht praktijkvoorbeelden van taalbeleid in het hoger onderwijs vast te leggen. Dit vervolgproject had tot doel om vanuit de succesfactoren en hindernissen van de praktijkvoorbeelden algemene aanbevelingen te formuleren voor andere praktijken.

Twee observaties kwamen naar voren tijdens het project. Eerst en vooral is ‘meta’ weggelaten uit de titel. Analyse op zich beschrijft voldoende de manier van werken. Ten tweede is de term taalbeleid gewijzigd in taalvaardigheidspraktijken. De praktijkvoorbeelden waarmee gewerkt vormen samen vaak gedegen taalbeleid, maar de aanbevelingen uit de analyses richten zich op taalvaardigheidspraktijken. Taalvaardigheidspraktijken zijn immers best in een breder taalbeleid en een breder taalbeleid moet taalvaardigheidspraktijken beter maken. In dit opzicht dragen de aanbevelingen zowel bij tot betere taalvaardigheidspraktijken als tot een beter taalbeleid.

Overzicht van het onderzoeksproces

Deze paragraaf geeft een overzicht van de genomen stappen tijdens het onderzoeksproces.

- Verkennende literatuurstudie

Tijdens de beknopte literatuurstudie werden bronnen verzameld en geraadpleegd die proberen goed taalbeleid of goede taalbeleidsinitiatieven te beschrijven (zie ook de bijgesloten literatuurlijst).

- Verzameling bronnenmateriaal

Het basisbronnenmateriaal was de verzameling praktijkvoorbeelden (31) van *Ondersteuning kennismanagement taalbeleid* zoals beschikbaar op 1 januari 2019 op de website kennisdelingtaalbeleid.org. Het bronnenmateriaal werd aangevuld met goede praktijken (26) verzameld voor de publicatie *Taalbeleid en taalondersteuning: Wat werkt? Inspiratie en praktijkvoorbeelden uit het hoger onderwijs* van het Forum Taalbeleid Hoger Onderwijs Taalbeleid en Taalondersteuning. Zo werd met in totaal 57 goede praktijken gewerkt.

- Analyse van de praktijkvoorbeelden

Een eerste analyse gebeurde op de extra 26 goede praktijken. De praktijkvoorbeelden werden doorgenomen en succesfactoren, valkuilen of aanbevelingen werden in kaart gebracht en gegroepeerd in grotere categorieën. Die categorieën werden waar mogelijk geclusterd. De finale clusters werden afgetoetst aan en verder verfijnd via de goede praktijken van de website. Zeven finale clusters kwamen naar voren.

- Formuleren aanbevelingen

Uit de clusters werden aanbevelingen geformuleerd en verbonden met praktijkvoorbeelden ter illustratie. De aanbevelingen werden afgetoetst aan de bronnen uit de verkennende literatuurstudie, de bevindingen van het project *Ondersteuning kennismanagement taalbeleid* en werden voorgelegd op een bestuursvergadering van het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs.

- Disseminatie aanbevelingen

De initiële aanbevelingen zijn opgenomen als een slotbeschouwing in de publicatie *Taalbeleid en taalondersteuning: Wat werkt? Inspiratie en praktijkvoorbeelden uit het hoger onderwijs* van het Forum Taalbeleid Hoger Onderwijs Taalbeleid en Taalondersteuning. Ze werden tijdens het slotwoord op het lanceringsevent besproken.

De finale aanbevelingen zijn beschikbaar op de website kennisdelingtaalbeleid.org. Ze werden voorgesteld op de HSN Conferentie en op een studiedag van het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs.

Successleutels (of aanbevelingen)

Deze paragraaf geeft een overzicht van de 7 Successleutels of aanbevelingen geordend van meest naar minst voorkomend in de praktijkvoorbeelden. Bij elke aanbeveling zijn telkens voorbeelden toegevoegd ter illustratie. Voor de aanbevelingen staan nog drie spelregels die helpen met de interpretatie.

De zeven aanbevelingen bevinden zich in een niet-hiërarchische orde. Doelgerichte taalbeleidspraktijken voldoen aan een combinatie van aanbevelingen. De aanbevelingen zijn een aanvulling op bestaande kaders die veelal kijken naar taalbeleid als geheel terwijl deze van toepassing zijn op taalvaardigheidspraktijken. Met de aanbevelingen kunnen bestaande praktijken geëvalueerd of versterkt worden of kunnen nieuwe praktijken opgezet worden.

1. Zorg voor **ondersteuning** door (1) professionalisering in te richten, (2) materiaal aan te bieden en (3) rekening te houden met de beschikbare middelen.

- *Taalontwikkelen lesgeven in het hoger onderwijs: Hoe doe je dat?* – Arteveldehogeschool
- *Taalmonitoring* - KU Leuven

2. Zorg dat de ondersteuning **functioneel** is dankzij authentiek materiaal en door aan te sluiten bij of te werken aan de (nodige) talige studie- en beroepscompetenties. Laat docenten aansluiten gebaseerd op de ervaren behoeftes.

- *Hanze Juridisch Schrijfcentrum (schrijfcoaching) – Hanzehogeschool Groningen*
- *Leerlijn taalvaardigheid in de politieke wetenschappen – Universiteit Gent*

3. **Bed** de ondersteuning **in**, in een opleidingsonderdeel, in een leerlijn en ten slotte in een opleidings- en instellingsbreed (taal)beleid.

- *Meertalige aanpak (CLIL) in de bacheloropleiding Office Management – Erasmushogeschool Brussel*
- *V0-HBO: Dat is andere taal – Hogeschool Rotterdam*

4. **Werk** als initiatiefnemer **samen** op verschillende niveaus en met verschillende betrokkenen.

- *Taalbeleid integreren in professionalisering - Kameleon-model – Artesis Plantijn Hogeschool*
- *Skills Lab Writing Centre Nederlands en Engels – Universiteit Utrecht*

5. Hanteer een **procesgerichte** aanpak: vertrek vanuit de beginsituatie van de student, creëer een veilige context, voorzie continue en procesgerichte feedback waardoor de student dankzij afnemende begeleiding zelfsturend wordt.

- *Zorgportal: (taal)ondersteuning op maat – ZoWe Verpleegkunde en IVV Sint-Vincentius*
- *Digitaalkit: Vat je taal bij de horens! - UCLL*

6. Zorg ervoor dat taalvaardigheidsondersteuning **zichtbaar, aantrekkelijk** en **gebruiksvriendelijk** is voor alle partijen en de betrokkenen activeert.

- *A mango a day keeps the doctor away. Interculturele communicatieve medische competenties in blended context – Universiteit Antwerpen*
- *Contextrijke taaltaken en vakoverschrijdend werken – Hogeschool Gent*

7. **Volg** de taalvaardigheidsondersteuning **op, evalueer** en **stuur bij** indien nodig.

- *Taalbuddyproject 'Samen thuis komen in taal' – Arteveldehogeschool*
- *Digitaalkit: Vat je taal bij de horens! - UCLL*

Aanbevelingen voor verder onderzoek

Ondanks de sterke overtuiging dat de aanbevelingen in de huidige vorm erg waardevol zijn voor het werkveld, kan vervolgonderzoek ze nog sterker maken. In volgorde van belang staan vijf suggesties voor verder onderzoek.

- Delphi-studie – de aanbevelingen afdrukken bij ervaringsdeskundigen om ze te verfijnen, een rangorde te bepalen en verder illustraties te verzamelen.
- Analyse – De aanbevelingen per subcategorie (bijvoorbeeld student, docent, instelling en taalbeleid) onderzoeken om per type taalvaardigheidsondersteuning meer concrete handvatten te verzamelen.
- Analyse – De aanbevelingen afdrukken aan andere aanbevelingen en kaders om overlap en aanvulling te vinden.
- Analyse – De link tussen praktijk en beleid onderzoeken: strookt het beleid met de initiatieven en bepalen de initiatieven mee het beleid?

Literatuurlijst

- Centrum voor Taal & Onderwijs. (2013). *Instrument voor het in kaart brengen van de beginsituatie van de school*. Opgehaald van Centrum voor Taal & Onderwijs: http://www.cteno.be/assets/downloads/taalbeleid/tb_lo_instrumenten_processen_bsa_mondeling.pdf
- Ebbers, D. (2000). De Tien Geboden voor taalbeleid. *Levende Talen Tijdschrift*, 13-19.
- European Language Council. (2013). *Higher Education Language Policy*.
- Forum Taalbeleid Hoger Onderwijs. (2009). *Forumdag 2009*. Opgehaald van Forum Taalbeleid Hoger Onderwijs: <https://www.forumtaalbeleidhogeronderwijs.be/forumdagen/forum-taalbeleid-en-taalondersteuning/>
- Herelixka, C., & Verhulst, S. (2014, maart 1). *Nederlands in het hoger onderwijs: een verkennende literatuurstudie naar taalvaardigheid en taalbeleid*. Opgehaald van Nederlandse Taalunie: <https://over.taalunie.org/organisatie/raad-der-nederlandse-letteren/adviezen/rapport-nederlands-hoger-onderwijs>
- Nederlands/Vlaams Platform Hoger Onderwijs. (2019, februari 14). Opgehaald van Kennisdeling Taalbeleid: <https://www.kennisdelingtaalbeleid.org/>
- Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren. (2015). *Vaart met taalvaardigheid: Nederlands in het hoger onderwijs*. Nederlandse Taalunie.
- Van Gorp, K., & Verheyden, L. (2003, november - december). Taalbeleid op school: hoe begin je eraan? Verkenning van een zoekproces. *Vonk: tijdschrift van de Vereniging voor onderwijs in het Nederlands*, 3-17.
- Vlaamse Onderwijsraad. (2017, februari 14). *Advies taalbeleid in het Vlaamse hoger onderwijs*. Opgehaald van Vlaanderen: <https://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/advies-taalbeleid-in-het-vlaamse-hoger-onderwijs>